

Over de methode

Voor taalcoaches

Met deze methode kan gewerkt worden door taalcoaches die geen scholing hebben als docent NT2. Het verdient wel aanbeveling dat deze taalcoaches een korte training volgen om goed met het materiaal te leren werken. Het aandachtig lezen en volgen van deze handleiding kan de taalcoach echter al een eind op weg helpen.

Anderstalige taalcoaches/ docenten wordt dringend aangeraden om de website te gebruiken voor het aanbieden van de juiste uitspraak door een native speaker.

Natuurlijk kan deze methode ook gebruikt worden op een taalschool.

Doelgroepen

Deze methode is bedoeld voor

- anderstalige beginners (A0) die ons alfabet nog niet kennen
- anderstalige beginners (A0) die bekend zijn met ons alfabet (bijv. via het Engels)
- anderstalige gevorderden (A1, A2 en soms zelfs B1) die problemen hebben met de uitspraak van het Nederlands
- Nederlandstaligen die moeite hebben met lezen en schrijven.

Het materiaal is zowel geschikt voor laag- als voor hoger opgeleide anderstaligen. Immers: de uitspraak is voor beide categorieën moeilijk. Taalgevoel, moedertaal en leeftijd zijn de belangrijkste factoren bij het aanleren van een goede uitspraak. Door het tempo aan te passen, kun je aansluiten bij de capaciteiten van de cursist.

Nederlandstaligen die moeite hebben met lezen en schrijven, kunnen hier ook goed mee werken. Weliswaar kennen zij de woorden die bij de plaatjes horen, maar ze kunnen ze niet goed opschrijven. Ook voor hen is dus de systematiek belangrijk. Als zij, door een traumatisch schoolverleden, geen boek meer kunnen zien, kunnen zij met de website werken. Vermijd in zo'n geval de dictees (hiervoor had men vaak een heel slecht cijfer).

Uitgangspunt van de methode

Het uitgangspunt van de methode *Op Pad* is:

- het Nederlands kent een **duidelijk verband tussen klank en schrift** (met andere woorden: veel woorden worden fonetisch geschreven);
- het schrift is een enorme **steun voor het verwerven van een woordenschat en het leren van de uitspraak van nieuwe woorden**, en daarom moet er snel mee begonnen worden.

Een goede uitspraak, een basiswoordenschat en een beperkte set regels (grammatica) zijn nodig om een gesprek te kunnen voeren. Deze elementen zitten verwerkt in de methode.

Voor het oefenen van specifiek spreekvaardigheid bestaat voldoende materiaal, bijvoorbeeld de serie *SpreekTaal*.

Opbouw van de methode

De methode is niet thematisch opgebouwd zoals de meeste boeken, maar rondom de klanken.

De cursist moet de gelegenheid krijgen om zich de uitspraakregels eigen te maken. Dat kan eigenlijk alleen als die systematisch, dus per klank, worden aangeboden, met veel oefenmateriaal. Daarom is in deze methode gekozen voor het aanbieden van steeds een aantal woorden met dezelfde klinker(s), en in sommige gevallen medeklinkers. Op deze manier slijpt de correcte uitspraak in, wat cruciaal is om goed verstaan te worden. Ofschoon dit voor hoogopgeleide cursisten makkelijk *lijkt* (ze pikken de woorden snel op), is de uitspraak dit vaak niet. Ook zij moeten dus veel oefenen.

Het aanbod van deze woorden gebeurt via plaatjes. Gekozen is voor frequente woorden die afgebeeld kunnen worden.

Daarom worden frequente woorden als 'soms' en 'vaak' niet aangeboden. Soms zijn woorden iets minder frequent, maar zijn ze opgenomen om met de uitspraak te oefenen (bijv. vat/vaat).

De lessen zijn opgebouwd rondom de **klinkers**. Het contrast tussen korte en lange klinkers (a/aa, e/ee, i/ie, o/oo, u/uu) en de tweeklanken (ui, au/ou, ei/ ij) zijn lastige onderwerpen voor NT2-leerders.

Nederlandstaligen kunnen dit verschil natuurlijk beter horen, maar schrijven is ook voor hen lastig.

Basisboeken en werkboeken

Omdat de klank van de klinkers in kleur wordt aangegeven, is kleur noodzakelijk. Dat maakt het drukwerk duur. Om de kosten te beperken (vluchtelingengroepen e.d. hebben meestal een beperkt budget) is voor de volgende opzet gekozen:

- Basisboeken in kleur. Deze zijn niet bedoeld om in te schrijven. Zo kunnen ze langere tijd gebruikt worden. Wellicht kunnen ze in de bibliotheekcollectie worden opgenomen en geleend.
- Werkboeken in zwart-wit. Hierin vind je dezelfde plaatjes terug. In de werkboeken mag geschreven worden.

Basisboek en werkboek moeten wel **samen** gebruikt worden.

De stof is opgesplitst in vier delen. Dat heeft als voordeel dat je voor gevorderden met specifieke uitspraakproblemen het betreffende deel kunt gebruiken. Als iemand bijvoorbeeld moeite heeft met de [ui] kun je basisboek 3 kiezen met werkboek 2b.

De website

Bij de methode hoort de website www.op-pad.nl met meer dan 2000 oefeningen.

Deze website is een enorm steun bij het leerproces. Je kunt daar:

- de woorden beluisteren voor de correcte uitspraak
- luisteroefeningen doen zonder de begeleider
- eindeloos herhalen.

Zie [bijlage 3](#) voor meer informatie.

Een deel van de doelgroep beschikt niet over een computer of kan er niet mee omgaan; de boeken alleen zijn in dat geval ook voldoende.

Op de mobiele telefoon kun je ook met de website werken. Deze is dan aangepast aan het kleine schermje. Dit betekent dat oefeningen die veel plaats of typewerk vragen, niet worden getoond.

Algemene werkwijze

Van luisteren naar schrijven

Neem eerst de woorden door aan de hand van de gekleurde plaatjes in dit basisboek. Spreek de woorden langzaam uit. Doe dit meerdere keren. De cursist mag ze herhalen, maar het hoeft nog niet per se. Het belangrijkste is dat hij naar de klanken **luistert** om ze te leren onderscheiden. Daarna kan hij de bijbehorende oefeningen maken in het werkboek. De eerste stap is lezen en luisteren (de taalcoach zegt het woord).

1. Dan volgt herkennen: het juiste woord onderstrepen
2. Pas na een aantal van deze oefeningen moet de cursist zelf schrijven zonder het voorbeeld:
  - het woord bij het plaatje
  - op het gehoor: dictee
3. Als voorbereiding op het dictee zijn er steeds discriminatie-oefeningen:
  - Hetzelfde of anders? De taalcoach leest steeds 2 woorden voor, de cursist geeft aan of het dezelfde woorden zijn of niet;
  - Hoor je de [klank]?
  - Hoor je ..... of .....? De taalcoach leest steeds één woord voor, de cursist onderstreept het juiste woord.

Er zijn op de website www.leern2.nl veel van deze oefeningen waarmee de cursist zelfstandig kan oefenen.

Er is een variant op de werkwijze van eerst woorden doornemen. Dat is als nieuwe woorden mondeling worden aangeboden zonder uitleg. De cursist luistert naar de klank en kan dan het juiste woord uit het rijtje kiezen.

De uitspraak

Wees niet te snel tevreden met de uitspraak. Het hoeft niet te klinken als een moedertaalspreker, dat gaat niet lukken. De uitspraak moet wel zodanig zijn dat een Nederlander zonder veel moeite kan verstaan wat er gezegd wordt. Jij als taalcoach bent na een paar keer gewend aan de manier van praten van je cursist, maar anderen nog niet.

Let er dus op dat hij goed articuleert, onderscheid maakt tussen korte en lange klinkers, en voor hem onbekende klanken goed uitspreekt.

Hier wordt in *Op Pad* systematisch aan gewerkt.

Uitwerkingen en tips les 1

3 TPR

Zie [bijlage 4](#) voor de aanpak.

Voor de variatie kun je hier beginnen met een luister- en beweegoefening met TPR (total physical response). Zie het voor les 1 uitgeschreven voorbeeld in bijlage 4.

4 p en b

Introduceer de woorden. Let op: Het Arabisch kent geen [p]. De [b] is stemhebbend, je voelt je stembanden trillen als je je vinger erop legt. De [p] is stemloos, je voelt niets.

7 Spel

De woorden zelf aan elkaar rijgen. De laatste letter van het woord is de eerste letter van het volgende woord.

Zo raakt de cursist vertrouwd met de letters. En hij ziet de woorden nog een keer voorbij komen.

Veel keuze is er nog niet in de eerste les. We hebben nog geen woorden die beginnen met een -s geluid. Dit spelletje wordt makkelijker uitvoerbaar als de cursist meer woorden geleerd heeft. Je kunt de slinger dan ook langer maken.

- 1 pap – pak – kat – tas
- 2 kam – map – pak – map

- 3 gat – tak – kam – map
- 4 kam – map – pap – pas

8.1 Hetzelfde of anders

Lees voor:

- 1 mat – mat
- 2 jas – das
- 3 glas – glas
- 4 map – map

- 5 tas – das
- 6 kas – klas
- 7 pap – pas
- 8 gat – gat

- 9 gas – glas
- 10 kat – tak
- 11 kar – kar
- 12 dak – bak

8.2 Luister: b of p?

1 bak	5 pap	9 pap
2 pak	6 pas	10 bak
3 bal	7 pak	
4 bak	8 bal	

8.3 Hoor je een a?

Als de cursist een [a] hoort, tikt hij op tafel.

1 bak	6 <i>bel</i>	11 pap
2 pak	7 pas	12 bak
3 bal	8 <i>pop</i>	13 <i>pet</i>
4 <i>bek</i>	9 bal	14 gam
5 kam	10 tak	15 <i>beer</i>

Plaatjes van de onbekende woorden:

bek

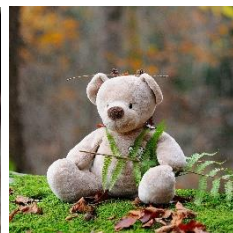
bel

pop

pet

beer

8.4 Luister en kies

De cursist omcirkelt/onderstreept het woord dat hij hoort.

1 ~~kas~~	kat	7 gas	get
2 gat	<u>mat</u>	8 ~~bak~~	pak
3 <u>jas</u>	las	9 ~~met~~	map
4 kar	<u>kat</u>	10 <u>as</u>	jas
5 <u>gas</u>	~~pas~~	11 ~~dek~~	bak
6 ~~bal~~	~~pap~~	12 ~~bak~~	bal

8.5 Dictee

Zeg elk woord 2x.

1 kat	5 gat	9 arm
2 jas	6 bal	10 vat
3 mat	7 as	11 bak
4 das	8 kar	12 pap

Bijlage 1: Klank en schrift

Natuurlijk worden niet *alle* woorden fonetisch geschreven. Het is ook niet zo dat één klank altijd één letter(combinatie) is. Het Nederlands is echter in dit opzicht veel consequenter dan het Engels! (zie onder *Engels*).

Er zijn een paar bottlenecks, de belangrijkste volgen hier:

- de onlogische spellingregel met betrekking tot de **lange** klinkers:
1 raam – 2 ramen (de 'letterdief'), ingevoerd in 1934.
- Vóór een [r] worden sommige klinkers korter: **peer** [pir], **spoor** [spo], **deur** [dur]
- 2 geschreven varianten van één klank:
  - [x] geschreven als **g** en als **ch** (hij ligt, het licht)
  - [ɛi] geschreven als **ij** en als **ei** (het ijs, de eij)
  - [ʌu] geschreven als **ou** en als **au** (het touw, de prauw).
- De [ə] is de 'sjwa' (ook wel 'stomme e' genoemd). Deze wordt gebruikt in onbeklemtoonde lettergrepen:
  - regen, zeven, negen, emmer, wekker, ...
  - 'lijk' wordt uitgesproken als [lək], bijv. 'eindelijk'
  - -ig wordt uitgesproken als [ɛg], bijv. 'handig'
  - de e in de lidwoorden 'het' → 't [ət] en 'een' → 'n [ən]
  - 'ij' in bezittelijke voornaamwoorden wordt [ə]:
mijn → m'n, zijn → z'n, haar → d'r
- leenwoorden (uit andere talen) houden vaak de spelling én de uitspraak van de bron taal, bijv. computer, laptop, douche.

Engels

Ondanks deze uitzonderingen is Nederlands dus een vrij fonetische taal, veel fonetischer dan Frans en Engels. Van deze talen is de uitspraak veel ingewikkelder. Het is goed je dit te realiseren als je cursist beweert dat Engels veel makkelijker is.

We nemen als voorbeeld de Engelse werkwoorden *to read* (lezen) en *to hear* (horen).

De letters 'ea' kunnen op 4 manieren uitgesproken worden (zie schema). Ga er maar aanstaan.

[ie:] als in 'hier'	[ie:]	[ie:]	
read (lezen)	reed (riet)	remake	
[ɛ] als in 'hek'	[ɛ]		
read (las)	red (rood)		
[ie:] als in 'hier'	[ie:]	[ie:]	
hear (horen)	deer (hert)	weird (gek)	
[ɛ:] als in	[ɛ:]	[ɛ:]	[ɛ:]
heard (hoorde)	bird (vogel)	hurt (pijn doen)	nerd (sluiper)
[a:]	[a:]		
heart (hart)	hard (hard)		

Boven de woorden de uitspraak tussen [ ] en achter elk woord de vertaling.

In veel talen wordt het teken 'u' uitgesproken als [ɛ]. Dat moet dan in het Nederlands worden afgeleerd. Dan moet het 'uu' worden, een klank die bijv. het Arabisch niet heeft.

Kortom: de cursist wordt beïnvloed door de uitspraak van het Engels of die van zijn moedertaal, en dit moet systematisch worden gecorrigeerd. Daarom worden met name de klanken één voor één aangeboden, zodat de juiste uitspraak kan worden ingeslepen.

Bijlage 2: Overzicht per les

Basisboek 1

Nr	Les	Letters	Toelichting	Werkboek
1	jas en das	a (korte klinker) p en b	woorden van 3 (en 4) letters, alleen kleine letters	1a
2	man en maan	a en aa (kort en lang)	woorden van 3 en 4 letters, alleen kleine letters	1a
3	pen en peen	e en ee (kort en lang)	woorden van 3 en 4 letters, alleen kleine letters	1a

Basisboek 2

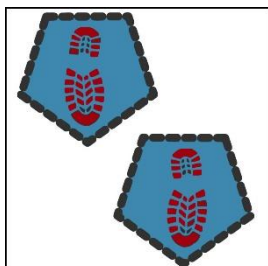
4	de regen	de sjwa (stomme e)	woorden met 2 lettergrepen (regen) meervoud haan / hanen	1b
5	zon en zoon	o en oo (kort en lang)	2 medeklinkers achter elkaar (brood) meervoud bos / bossen	1b
6	Ik zit op de bank.	i nk	zinnetjes met 'ik'. interpunctie	1c
7	Het stuur van de bus	u en uu (kort en lang) ch	meervoud lepel / lepels en stekker / stekkers	1c

Basisboek 3 en 4

Bijlage 3: De website

De website staat op www.op-pad.nl en op www.leernt2.nl.

Per les is er een keuzemenu.

Op de website wordt gewerkt met 'stappen'. In elke stap worden 4 nieuwe woorden aangeboden. Met deze 4 woorden worden 8 verschillende oefeningen gedaan, zodat ze kunnen inslijpen.

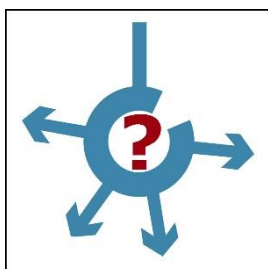
Het gaat om dezelfde woorden die in het basisboek worden aangeboden.

Na deze oefeningen volgen meestal nog 1 à 3 andere oefeningen: luisteroefeningen, grammatica, zinnen maken (vanaf les 6). Deze oefeningen gaan per 8 (eerder aangeboden) woorden.

De les kan herhaald worden 'met de trein'. Er worden dan 8 woorden tegelijk geoefend. De woorden van stap

1 en 2 worden samen genomen, en alleen de moeilijker oefeningen worden aangeboden. Ook hier volgen andere oefeningen, deels dezelfde als in de stappen, deels andere.

Dit is het keuzemenu. Hiermee kun je rechtstreeks naar de oefeningen die moeilijk zijn voor de cursist. Het zijn dezelfde oefeningen als in 'stap' en 'trein'.

Voorbeeld: iemand die de klanken moeilijk van elkaar kan onderscheiden, doet onder andere de oefeningen 'hetzelfde of anders' via de knop

Bijlage 4: TPR

horen

zien

zwijgen

bewegen

Voor de variatie kun je werken met een luister- en beweegoefening met Total Physical Response (TPR). Het gaat hier *alleen om begrijpen*, niet om spreken of schrijven! De beweging helpt om het begrip te verankeren in het geheugen. Het is niet erg als niet alle woorden bekend zijn, de betekenis blijkt uit de gebaren.

Zorg dat je de vier voorwerpen kunt laten zien die in deze oefening gebruikt worden, of dat je hiervan plaatjes kunt toonen.

Voorbeeld: tas, jas, das, kam. Bied ze *als volgt aan* (laten zien):

Stap 1 – alleen voorwerpen, vaste volgorde

Tas tas tas
 Tas jas jas jas
 Tas jas das das das
 Tas jas das kam kam kam

Stap 2 – vaste volgorde, met gebaren, docent doet voor, cursist doet na

Pak de tas pak de tas pak de tas
 Pak de tas Doe de jas doe de jas aan doe de jas aan
 Pak de tas Doe de jas aan Doe de das om Doe de das om Doe de das om
 Pak de tas Doe de jas aan Doe de das om Pak de kam Pak de kam Pak de kam

Stap 3 – vaste volgorde, docent maakt geen gebaren meer, cursist wel

Pak de tas Doe de jas aan Doe de das om Pak de kam

Stap 4 – idem stap 3 maar andere volgorde

Bijlage 5: Grammatica in deel 1

Lidwoorden de/het

Vanaf les 4, als de sjwa ('stomme e') geïntroduceerd wordt, komen de bepaalde lidwoorden (de / het) erbij.

De sjwa [ə] van 'de' is grijs gemaakt: net als in de uitspraak valt hij nauwelijks op.

'Het' is met een korte klank, deze is dus blauw.

Hiervoor worden geen regels aangeboden. Per woord moet het woord geleerd worden of er 'de' of 'het' bij hoort.

Er zijn wel een paar regels, maar ook heel veel uitzonderingen.

Je kunt kijken op de website van Onze Taal:

<https://onzetaal.nl/taaladvies/de-het-algemene-regels/>

Voorlopige versie